

Tummas Arabo á alifundi í Norðurlandahúsinum:

Tað er bert eitt aliloyvi og tað eiga vit øll

— Javnaðarflokkurin gongur inn fyri at spjaða ognarrættin.

Vit vilja gera tað innan alivinnuna, soleiðis at vit vilja hava avmarkaðar støddir av brúkum.

Vit vilja hava eftirlit við, hvør eigur loyvini.

Vit vilja hava, at loyvini skulu vera úti á byggunum, har brúkinu eru.

Vit ganga ikki við til at miðsavna eigaraviðurskiftini í alivinnuni.

M.a. hetta segði Tummas Arabo í sínum innleggi á pallborðsfundinum í Norðurlandahúsinum seinasta leygardag um framtíðarpolitikk alivinnunnar.

Vit prenta røðu hansara:

Tummas Arabo: Vit mugu umhugsast konsessiónina fyri slátrahús og fòðurframleiðslu eisini

Fyri umleið 10 árum síðani helt Jákup Frederik Øregård eina talu í tinginum, har hann umrøddi ta tíðina, tá ið traðarmenninir blivu til í Føroyum.

Hann gleddist um, at ein og hvør vanligur maður nú kundi hava eitt stykki, har hann kundi velja sini epli, hava sín seyð og frøast um, at hann átti ein jarðarstubbya.

Øregård kallaði tíðina áðrenn »junkaraveldið«, tá ið stórbóndurnir høvdu ræði í Føroyum, og hann segði, at Javnaðarflokkurin fór ongantíð at arbeiða fyri »junkaraveldi« í Føroyum.

Eg kann upplýsa, at tað ger Javnaðarflokkurin heldur ikki nú.

Tað, sum liggur í teimum orðum, ið Øregård segði, er stutt sagt, at Javnaðarflokkurin gongur inn fyri menning, hann gongur inn fyri bygdamenning, og hann gongur inn fyri at spjaða ognarrættin út á so nógvur

hendur, sum tað nú einferð er møgulegt.

Grundsjónarmiðini í Javnaðarflokkinum eru jú, at samfelagsvirkni skulu koma øllum til góðar.

Mátin, ið Javnaðarflokkurin brúkar til tess at uppfylla henda málsetning, er tann demokratiski, og sum amboð til at rokka málini eru vit noyddir til at nýta ávis kapitalistisk prinsipp, men sjálvandi er endamálið um at fáa ognarrættin út á so nógvur hendur sum møgulegt, ikki úr eygsjón.

M.a. kann eg nevna tað slogan, sum okkara núverandi floksformaður hevur brúkt: »Har tað privata ikki røkkr, har tekur tað almenna við«. Sjálvandi skal hetta takast við tí fyrivarni sum til eina og hvørja tíð økonomiskt er neyðugt.

Lita vit aftur til tíðina, har Javnaðarflokkurin hevur havt veruliga ávirkning á politikk í leiðslu av

hesum litla landi, so siggja vit, at tá vit komu til stjórnarvaldið í 1958, byrjaðu vit at lóggeva soleiðis, at tann vanligi maðurin eisini fekk møguleika fyri at gerast reiðari, eiga skip, reka sitt egna skip o.s.fr.

Hetta gav so tað úrslit, at vit fingi eina nýggja generatión av reiðarum saman við teimum gomlu, og fleiri pengar komu út millum fólk.

Tá ið nú Javnaðarflokkurin skal meta um alivinnuna, so mugu vit vera greiðir yvir, at vit skulu taka hædd fyri, at ein spekulatiónsgeneratión er inni í vinnuni.

Veruleikin er tann, at nógvir av nýkapitalistunum, sum eg vil loyva mær at kalla teir, eru bygdur upp og hava fingið sín kapital við at landskassin hevur pumpað pengar inn í teirra virksemi og teir hava innkasserað miljónaupphæddir tann vegin.

Ikki fyri tað, at eg eri

nakað serliga ímóti, at landskassin stuðlar vinnuna, fyri at hava hjólini gangandi, sum tað eitur, men ein kundi verið eitt lítið sindur firtin um tann mátan, ið nógvir av hesum góðu monnum, sum fáa samfelagsvirkni at umsita, svara aftur móttvegis tí flokki, sum kanska leivur verið tann, ið hevur borið teir á lógvum og góldi fyri teirra virksemi ígjøgnum øll árin — bæði teirra góða og møguliga ringa.

Nú skuldi ein veruliga hugsað, at Javnaðarflokkurin var firtin og vildi ikki vera við longur ella fekk eina heilt aðra skipan, men tað er nú einferð soleiðis í einum so litlum samfelag sum Føroyar, at vit hava brúk fyri fólkum sum torir, vit hava brúk fyri fólkum, sum vil leggja rygg til, vit hava brúk fyri politiskum flokkum, sum vilja leggja rygg til í menningini.

Javnaðarflokkurin torir. Javnaðarflokkurin vil leggja rygg til, men alivinnan og alarar mugu skilja, at Javnaðarflokkurin er í dag í tí støðu, at hann er við til at avgera, hvør, ið skal umsita aliloyvi. Tað er í prinsippinum bert tað eina, ið vit øll eiga. Og tað er heilt givið, at vit kunnu ikki lata hetta aliloyvi, sum øll 45.000 eiga til samans, út til rakstur hjá nokrum heilt fáum og so lata teir skalta og valta heilt uttan eftirlit. Hetta er ogn, sum samfelagið eigur, sum vit allir eiga, og tað er ómøgulegt at fáongt at trúgva, at ein alari kann umsita eitt loyvi, ein rætt frá samfel-

agnum, sum hann fekk, men sum **grannin ikki fekk**, fyri bert at tæna sær og sínum heilt fritt. Tað gongur Javnaðarflokkurin ikki við til.

Javnaðarflokkurin gongur framvegis inn fyri at spjaða ognarrættin. Vit vilja gera tað innan alivinnuna, soleiðis at vit vilja hava avmarkaðar støddir av brúkum, vit vilja hava eftirlit við, hvør eigur loyvini. Vit vilja hava, at loyvini skulu vera úti á byggunum, har brúkinu eru. Vit ganga undir ongum umstøðum við til at skap - eitt nýtt »Junkaraveldi« og miðsavna eigaraviðurskiftini í alivinnuni uttan mun til, hvør, ið ætlar at gera tað.

Hinvegin so skulu vit vera greiðir yvir, at alivinnan krevur stóran kapital, og tann kapitalgongdin kann neyvan nøktast av teimum almennu grunnum. Vit hava ikki tamarhald á, hvat tær privatu fyrirtøkurnar sum bankar og kreditfeløg gera, so tað er ringt at stýra menningini ígjøgnum økonomiskar kanalar. Vit hava funnið eina skipan, sum Javnaðarflokkurin metir er rætt. Tað er at øll loyvi eiga at verða givin til partafeløg, har ognarrætturin og avgerðarrætturin liggur í byggunum við sokallaðum A-partabrevum og meðan kapitaltilgongdin gott kann vera sum partabrev, ið ongan avgerðarrætt hava, men kunnu vinna pening.

Somuleiðis gongur Javnaðarflokkurin inn fyri, at grunnar og pengar,

ið eru uppsamlaðir í øðrum vinnugreinum, tað veri seg á sjögvi ella á landi, kunnu kanalisera inn í alivinnuna. Hetta gera vit nakað við í løtuni, og eg havi góðar vonir um, at tað gerst veruleiki.

Føroya Javnaðarflokkur vil undir øllum umstøðum stuðla alivinnuni, byggja hana upp. Vit hava verið við frá byrjan, vit vilja vera við framhaldandi, men vit vilja hava eina vinnu, sum skal vita, at øll tey loyvi, allar tær konsessiónir, sum verða givnar, eru partur av samfelagsognini. Vit kunnu ikki ganga við til, at hesi rættindi verða misnýtt. Og tí eru vit í Føroya Javnaðarflokki fyri, at viðurskiftini í alivinnuni verða undir rættlaga góðum eftirliti og stýring, og tað skulu vit nokk klára at uppbyggja, so leingi vit eru við í stjórnini. Vit eru í løtuni í einum ávisum orðaskifti um vit ikki skulu konsessionera meira enn tað at geva serloyni fyri at hava alistøðir og smoltstøðir.

Spurningurin er, skulu vit ikki eisini hava konsessiónir fyri slátrahús og fyri fòðurframleiðslu! Tað er nógv, ið bendir á, at tað ber tann vegin. Persónliga vildi eg mælt til, at man fór yvir í eina konsessiónslóggeving frá tí at silini/laksurin er rogn til liðugvoru á marknaðinum. Tá haldi eg, at Javnaðarflokkurin kann siga við allar føroyingar, 45.000 fólk, at vit hava umsitið tykkara aliloyvi forsvarligt, neyvan fyrr.